

Државно такмичење из Српског језика – матерњег

23. април 2026.

5. категорија – IV (четврти) разред средње школе

ЛОЗИНКА

(петероцифрени број и реч)

БОДОВИ		
остварени број бодова	укупан број бодова	проценат решености (%)
	40	

1. Испит се састоји од 40 питања и решаваш га 90 минута.
2. Пре почетка решавања испита треба пажљиво и правописно тачно да попуниш листић са лозинком.
3. Лозинку са листића препиши на прву страницу испита.
4. Након што попуниш листић са лозинком, спреми га у коверту.
5. Пажљиво прочитај испитне задатке и упутства у задатку.
6. Решења уписуј на предвиђена места у испиту. Испит пиши плавом или црном хемијском оловком.
7. Испит пиши искључиво писаним, не штампаним словима, правописно и граматички тачно. Пиши читко. Нечитки одговори бодоваће се са 0 бодова.
8. Током решавања испита можеш да се користиш папиром за концепт, који ти је додељен од Државне комисије и оверен печатом школе. Одговори у концепту се не вреднују. Након завршетка писања тај папир се предаје Државној комисији и чува са другом документацијом такмичара.
9. Исправљени одговори се вреднују само ако је погрешно написан одговор стављен у заграду и прецртан једном водоравном линијом, а поред тачно написаног одговора стављени иницијали / почетна слова имена и презимена такмичара.
10. После завршетка писања, испит предај члану Државне комисије.
11. После објаве привремене ранг-листе имаш право увида у испит и право на писану жалбу.

Желимо ти успех на такмичењу!

Државна комисија:

1. _____ (председник Државне комисије)
2. _____ (члан Државне комисије)
3. _____ (члан Државне комисије)

У следећим задацима од више понуђених одговора само један је тачан. Заокружите слово испред тачног одговора. Тачан одговор доноси један бод. Задаци од 3. до 8. односе се на полазне текстове.

1. Како се зове роман који обрађује грађу из живота једне породице и њихове конфликте?

	1
--	---

2. Како се зове врста песме у којој лирски субјекат промишља о животу, пролазности и смрти?

	1
--	---

Задаци с полазним текстом

Пажљиво прочитајте полазни текст и одговорите на питања о њему.

Јелена, жена које нема, Иво Андрић

У тишини и непомичном ваздуху летњег дана јави се однекуд неочекиван и невидљив покрет, као залутао и усамљен талас. И мој напола отворен прозор_кућну неколико пута о зид. Так-так-так! Не дижући очи са посла, само се насмеших као човек који зна добро све око себе и живи мирно у срећи која је изнад изненађења. Без речи и без гласа, само једним покретом главе дадох знак да је шала успела, да може ући, да је чекам са радошћу. Тако она долази увек, са љупком шалом, са музиком или мирисом. (Музиком случајног, усамљеног звука који изгледа необичан и значајан, мирисом целог једног предела или северца који наговештава први снег.) Понекад чујем посве нејасан разговор, као да пита некога пред капијом за мој стан. Понекад видим само како поред мога прозора мине њена сенка, витка, нечујна, и опет не окрећем главе нити дижем погледа, толико сам сигуран да је то она и да ће сада ући. Само неописиво и неизрециво уживам у том делићу секунде.

Наравно да после никад не уђе нити је угледају моје очи, које је никад нису виделе. Али ја сам већ навикао да је и не очекујем и да сав утонем у сласт коју даје бескрајни тренутак њеног јављања. А то што се не појављује, што не постоји, то сам прежалио и преболео као болест која се болује само једном у животу.

Опажајући и памтећи данима и годинама њено јављање у најразличнијим облицима, увек чудно и неочекивано, успео сам да нађем у томе извесну правилност, као неки ред. Пре свега, привиђење је у вези са сунцем и његовим путем. (Ја то зовем привиђењем због вас којима ово причам, за мене лично било би и смешно и увредљиво да своју највећу стварност називам тим именом, које у ствари не значи ништа.) Да, она се јавља готово искључиво у времену од краја априла па до почетка новембра. Преко зиме врло ретко, а и тада опет у вези са сунцем и светлошћу. И то, како сунце расте, тако њена јављања бивају чешћа и живља. У мају ретка и нередовита. У јулу, августу готово свакодневно. А у октобру, кад је поподневно сунце житко и кад га човек пије без краја и замора као да пије саму жеђ, она се готово не одмиче од мене док седим на тераси, покривен плетивом сунца и сенки од лишћа. Осећам је у соби по једва чујном шуштању листова у књизи или по неприметном пуцкетању паркета. Али најчешће стоји, невидљива и нечујна, негде иза моје сенке. А ја сатима живим у свести о њеном присуству, што је много више од свега што могу да дају очи и уши и сва сирота чула.

3. Која се од наведених тврдњи односи на Јелену?

- A. Постоји само у машти.
- B. Више не долази јер је болесна.
- B. Она је вољена жена која живи у сећању.

	1
--	---

4. Како приповедач доживљава куцање прозора?

- A. Као долазак некога ко је питао за његов стан.
- B. Као знак присуства бића које му доноси радост.
- B. Као појаву ветра која га нервира и прекида у раду.

	1
--	---

5. Зашто приповедач користи израз „привиђење”?

- A. Зато што се Јелена јавља са сунцем.
- B. Зато што сматра да та појава нема никакву вредност.
- B. Зато што прича другима који то искуство не могу разумети.

	1
--	---

Невен (1880–1891; 1898–1908)

Први број „Невена” појавио се Јануара 1880. године у Новом Саду. Његов покретач и уредник био је Јован Јовановић Змај, а штампао га је познати новосадски графичар Арса Пајевић. Отискиван је у црно-белој техници, на формату 18×26 цм. Лист је почео да излази као месечник, али се већ од 1881. године појављује сваких петнаест дана и ову ће динамику успешно задржати све до краја 1890. године.

Мада је од самог почетка намењен децјем узрасту, „Невен” је врло брзо стекао наклоност и одраслих читалаца. Томе је, пре свега, допринело врхунско уређивачко умеће Јована Јовановића Змаја, али исто тако и његови стихови, смисао за шалу и постављање загонетки. Вешто спајајући забавно са поучним, весело са опорим и тужно са подсмешљивим, Змај је у „Невену” успео да оствари сасвим посебну атмосферу која је пленила својом животношћу и опчињавала бескрајном имагинацијом. Значајну улогу у стварању овакве концепције листа одиграле су и веома квалитетне илустрације и „приче у сликама”. Истини за вољу, највећи број ових прилога потицао је из пера страних мајстора (углавном немачких), али су им изванредни Змајеви пропратни стихови давали домаћу „арому”, приближивши их потпуно нашим читаоцима.

Објављујући на насловној страни четвртог броја илустровани приказ живота Бенцамина Франклина, Змај већ тада наговештава своју намеру да илустрацијама и „причама у сликама” попуни значајнији простор у листу. Ипак, до почетка континуираног објављивања оваквих прилога требало је да прође пуних 18 месеци. У 20. броју „Невена” из 1881. наилазимо на стрип-шалу под називом „Претоварено”, а на насловној страни 8. броја наредне године и на илустровану причу „Само једна ружа”. Седам бројева касније уследила је значајна новост: први пут се „прича у сликама” не завршава, већ се њен крај најављује за следећи број. Била је то прича „Питомо лишче и живина”, представљена с укупно 16 слика, односно са по осам у 15. и 16. броју листа.

Славко Драгинчић и Здравко Зупан: „Историја југословенског стрипа I”

6. Којом је техником био штампан лист „Невен”?

- A. црно-белом техником
- B. техником страних илустратора
- B. графичком техником Арсе Пајевића

	1
--	---

7. Како полазни текст описује атмосферу часописа?

- A. као искључиво поучну
- B. као забавну и маштовиту
- B. као политичку и ангажовану

	1
--	---

8. По чему је прича „Питомо лишче и живина” представљала новину у листу „Невен”?

- A. штампана је у боји
- B. није имала илустрације
- B. имала је наставак у следећем броју

	1
--	---

9. Пажљиво прочитајте следећи одломак:

„Након краћег одморка, Јурета спусти глас:

– А ке нова?

Мати не одговори, он додаде:

– А ке нова с Марицом?...

– А ниј добра нова! – одговори жена шапатам.

Јурета устаде викнувши:

– О, Госпе од анђела! Шта је?

– А добро ниј, ниј, ниј! – понављаше жена одричући главом,
па се исправи и дубоко уздахну.

– За муке Исукрстове, мâ, шта је? Је болесна?

– Била!...

– Ах... Је... умрла?

– ... Је!”

Из којег је књижевног дела наведени одломак?

- A. из „Ветра” Лазе Лазаревића
- B. из „Поварете” Симе Матавуља
- B. из „Мрачајског проте” Петра Кочића

	1
--	---

10. Који роман приказујући судбину једне трговачке породице приказује пропаст српског грађанског друштва у Угарској?

- A. „Нечиста крв” Боре Станковића
- B. „Зона Замфинова” Стевана Сремца
- B. „Вечити младожења” Јакова Игњатовића

	1
--	---

11. Који писац у својим делима оштро критикује малограђанство, лажни патриотизам и слепу покорност?

- A. Милован Глишић
- B. Милош Црњански
- B. Радоје Домановић

	1
--	---

12. Према ком је принципу Богдан Поповић изабрао песме у „Антологији новије српске лирике“?

	1
--	---

13. Који звучни мотив појачава атмосферу вечерње молитве у песми „Вече на шкољу“ Алексе Шантића?

- A. звук звона
- B. крик птице
- B. шапат ветра

	1
--	---

14. Какву симболику имају сунцокрети у истоименој песми Јована Дучића?

- A. пролазности лепоте
- B. цикличности природе
- B. тежње ка светлости и савршенству

	1
--	---

15. Пажљиво прочитајте стихове песме „Искрена песма“ Милана Ракића:

„Ја ћу ти, драга, опет рећи тада
Отужну песму о љубави, како
Чезнем и страдам и љубим те, мада
У том тренутку не осећам тако...”

Коју од наведених особина лирски субјекат изражава овим стиховима?

- A. неодлучност
- B. неискреност
- B. нетрепељивост

	1
--	---

16. Шта у роману „Нечиста крв” одређује Софкину судбину?

- A. лична амбиција
- B. случајни догађаји
- B. породични интерес

	1
--	---

17. Који је српски писац аутор „Манифеста експресионистичке школе”?

	1
--	---

18. Пажљиво прочитајте стих песме „Плава гробница” Милутина Бојића:

„Стојте, галије царске! Спустите крме моћне!”

Која је основна функција овог стиха?

- A. описује снагу и моћ ратних бродова
- B. истиче страх од непријатељске војске
- B. изражава пијетет према погинулим војницима

	1
--	---

19. На чему се заснива дело „Људи говоре” Растка Петровића?

- A. на опису историјских догађаја
- B. на причама које путник чује од људи које среће
- B. на аутобиографском приказу живота једног јунака

	1
--	---

20. Који мотив покреће лирског субјекта у песми „Хана” Оскара Давича?

- A. занос вољеном женом
- B. дивљење лепоти природе
- B. сећање на ратно страдање

	1
--	---

21. Шта од наведеног објашњава морални ауторитет Госпа Ноле из истоимене приповетке Исидоре Секулић?

- A. њено богатство и друштвени положај
- B. њена жеља да влада и управља другима
- B. њена спремност да преузме одговорност за друге

	1
--	---

22. Која два писца представљају почетак савремене српске поезије?

- A. Васко Попа и Миодраг Павловић
- B. Васко Попа и Момчило Настасијевић
- V. Миодраг Павловић и Момчило Настасијевић

	1
--	---

23. Пажљиво прочитајте стихове из песме „Патка” Васка Попе:

„Неспретна
Гега се полако
Трска која мисли
Ионако ће је стићи”

На кога се односи метафора: „трска која мисли”?

- A. на патку
- B. на човека
- V. на судбину

	1
--	---

24. Како се зову циклуси у које су груписане приче збирке „Башта сљезове боје” Бранка Ћопића?

	1
--	---

25. Како се зове Андрићев јунак који је страдао због проучавања историје и књига?

- A. Ћамил
- B. Фра Петар
- V. Џем султан

	1
--	---

26. Који је филмски план примењен у сцени филма „Три палме за две битанге и рибицу” приказаној на фотографији?

- A. крупни план
Б. блиски (близу) план
В. средње крупни план

	1
--	---

27. Која је од следећих реченица написана у складу с правописном нормом?

- A. Посматрали смо Месец кроз телескоп.
Б. Ученици су читали часопис „стармали”.
В. Посетили смо народни музеј у Београду.

	1
--	---

28. Препишите редни број словима: 621.

	1
--	---

29. У којој су од следећих реченица правилно употребљени интерпункцијски знакови?

- A. Зоране ти си данас редар.
Б. Отишао је кући, када је завршио задатак.
В. Ако сутра буде лепо време, ићи ћемо у шетњу.

	1
--	---

30. Који је од наведених облика правилно транскрибован у српском језику?

- A. Ландн
- B. Париз
- B. Валгаграт

	1
--	---

31. Коју функцију има именичка синтагма у следећој реченици:

Коначно сам пробала најлепшу тарту на свету.

- A. објекта
- B. субјекта
- B. предиката

	1
--	---

32. У којој се од наведених реченица налази прилошки предикат?

- A. Највише волим „бели спорт”.
- B. Одлучујући меч ће бити сутра.
- B. Ђоковић је тенисер број један.

	1
--	---

33. У којој се од наведених реченица налази прави објекат?

- A. Одустали смо од концерта.
- B. Обрадовала сам се биоскопу.
- B. Сада гледам свој омиљени филм.

	1
--	---

34. Која је од наведених реченица пасивна реченица?

- A. Тиха вода рони брег.
- B. Добар глас далеко се чује.
- B. Ко рано рани две среће граби.

	1
--	---

35. Која је од следећих независних реченица раставна?

- A. Боље је знати него богат бити.
- B. Или ме се мани, ил' ме се окани.
- B. Вода све однесе, а срамоту не може однети.

	1
--	---

36. Која је од следећих зависних реченица узрочна?

- A. Победили смо јер смо били бољи.
- B. Играо сам иако сам био прилично болестан.
- B. Како би гледала утакмицу, отишла је раније с посла.

	1
--	---

37. Напишите један пар антонима истог корена.

	1
--	---

38. Шта од наведеног чини некњижевну лексику српског језика?

- A. историзми
- B. дијалектизми
- B. црквенословенске речи

	1
--	---

39. У којој је од следећих реченица глагол употребљен у имперфекту?

- A. Он пође полако кроз пусту улицу.
- B. Он иђаше полако кроз пусту улицу.
- B. Он ће полако ићи кроз пусту улицу.

	1
--	---

40. Шта се од наведеног најчешће означава футуrom II?

- A. Радња која се одвија у тренутку говора.
- B. Радња која ће се сигурно догодити у будућности.
- B. Радња која ће се извршити истовремено с неком будућом радњом.

	1
--	---